ТЕОРІЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЦЕСУ

THEORY OF PEDAGOGICAL PROCESS

УДК 378.4.091:005.334

Людмила Шумигора

ORCID iD 0000-0001-9038-0550

викладач кафедри психології та педагогіки,
Київський міжнародний університет,
вул. Львівська, 49, 03179 Київ, Україна,
l_shumygora@ukr.net

МОДЕЛЮВАННЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА УНІВЕРСИТЕТУ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Стаття присвячена моделюванню освітнього середовища університету як процесу створення уявної системи, що дає можливість для дослідження психолого-педагогічних законів та закономірностей. Освітнє середовище університету визначено як багатосуб'єктну структуру, що цілеспрямовано і стихійно впливає на професійно-особистісний розвиток майбутнього фахівця, забезпечуючи його готовність до професійної діяльності та/або продовження навчання, успішної самореалізації у процесі життєдіяльності. Освітнє середовище – це сукупність матеріальних чинників освітнього процесу та міжособистісних стосунків, які налагоджуються суб'єктами освіти в процесі педагогічної взаємодії. Сутнісною складовою освітнього середовища визначаємо комплекс умов (можливостей) та ресурсів (матеріальних, фінансових, особистісних, технологічних, організаційних, репутаційних) для освіти особистості, які формуються у закладі вищої освіти. У статті наголошені основні риси освітнього середовища сучасного університету в умовах відкритого суспільства: гнучкість; спільність і комунікативність; наповненість подіями; конфігурантність; культуровідповідність; векторність; сферність; відкритість, здатність до розвитку та саморозвитку; системність, організованість і структурність; соціальність; медійність.

Ключові слова: моделювання; освітнє середовище; педагогічна взаємодія; суб'єкти освітнього процесу; університет.

<https://doi.org/10.28925/2078-1687.2019.3-4.915>

Вступ. Сучасні демократичні перетворення докорінно змінюють ситуацію в системі освіти. Впродовж останніх десятиліть зроблено вагомі кроки щодо входження України до європейського та світового освітнього простору, що потребує подальшої модернізації та трансформації всієї системи освіти, реформування її змісту відповідно до міжнародних стандартів і вимог часу і спільноти.

Як засвідчив аналіз наукових джерел із окресленої проблеми, оновлення змісту освіти знаходиться в центрі уваги сучасної педагогічної науки і практики. Численні дослідження, проведені вченими, стосуються розроблення теорії конструювання змісту освіти (В. Краєвський, І. Лернер, М. Скаткін та ін.); визначення принципів формування її змісту (С. Архангельський, Ю. Бабанський, С. Гончаренко, Еміль Страчар та ін.); виокремлення основних підходів до конструювання змісту навчаль-

них і освітньо-професійних програм (І. Бім, В. Беспалько, Д. Зуєв, О. Савченко, Н. Тализіна, С. Шаповаленко та ін.).

Мета статті полягає у розкритті сутності моделювання освітнього середовища університету в умовах відкритого суспільства.

Моделювання як метод дослідження освітнього середовища. Нами встановлено, що питанням моделювання як методом та інструментом займалися О. Березюк, О. Власенко, В. Міхеєв, О. Пирогов, І. Осадчий, В. Штофф та інші. За визначенням більшості дослідників, модель – це абстрактне подання теорії, її операціоналізація (специфічна наукова процедура встановлення зв'язку концептуального апарату дослідження з його методичним інструментарієм), яку можна передати емпіричним шляхом. Основними вимогами до побудови моделі є її адекватність – збіг властивостей (функцій, параметрів, характеристик тощо), моделі і відповідних властивостей моделювання об'єкта, тобто відповідність реальній дійсності, суттєвим ознаками. Графічне або описове відображення об'єктів називається моделями, а процес їх створення – моделюванням. Загалом моделювання – це «науковий метод пізнання явищ або процесів за допомогою відтворення їх характеристик на інших об'єктах, спеціально створених з цією метою моделях» (Новиков, 2005, с. 45). Метою моделювання є створення моделі (образу) реального об'єкта. Застосування функціонального моделювання для побудови моделі вищої освіти дає змогу більш якісно здійснювати їх аналіз, а також уніфікувати саму його процедуру.

Підпоняттям «моделювання» розуміємо процес створення опису системи, складовим якої є процес, тобто сукупність взаємопов'язаних і взаємодоповнювальних видів діяльності, що дає змогу представляти й описувати повний спектр процесів закладу вищої освіти на будь-якому рівні деталізації, забезпечувати точний опис змодельованих об'єктів, оптимізувати взаємодію та взаєморозуміння між суб'єктами, які проєктують освітній процес так, на думку В. Міхеєва (2007), моделювання в педагогіці має декілька аспектів застосування, зокрема: *гносеологічний*, за якого модель є проміжним об'єктом у процесі пізнання педагогічного явища; *загальнометодологічний*, який дав змогу оцінювати зв'язки між характеристиками стану елементів освітнього процесу на різних рівнях їх опису і вивчення; *психологічний*, що уможливило вести опис різних аспектів освітньої та педагогічної діяльності, виявляти на цій основі

психолого-педагогічні закони та закономірності.

Об'єктом педагогічного моделювання, зазвичай, є зміст освіти, адже його модельне проєктування є відображенням уявлень розробників про реалізацію шляхом удосконалення змісту та його концептуальних підходів мети навчання відповідно до тих настанов і потреб суспільства загалом, і людини зокрема. У контексті цього виокремлюємо дві загальновідомі моделі побудови загальної освіти – *технократичну і практико-орієнтовану*, які й визначають сутність моделювання освітнього середовища вищого закладу освіти. А відтак моделювання подаємо як процес створення уявної або матеріально-реалізованої системи, яка відображає або відтворює об'єкт, і здатна здійснювати його таким чином, що її вивчення розширювало б і доповнювало інформацію про об'єкт.

Освітнє середовище університету в умовах відкритого суспільства. Вивчаючи феномен освітнього середовища, нами встановлено, що існує безліч тлумачень його сутності. Так, Л. Панченко (2010) вважає, що освітнє середовище – це «сукупність впливів та умов формування особистості, а також можливостей для її розвитку, які містяться в оточенні» (с. 48). За В. Ясвіним (2001), освітнє середовище – це «система впливів та умов формування особистості за певним зразком, а також можливостей для її розвитку, які містяться в соціальному та просторово-предметному середовищі» (с. 81). С. Редько (2017) визначає освітнє середовище закладу вищої освіти як «сукупність можливостей для задоволення професійно-освітніх потреб студента для становлення його професійної компетентності» (с. 118). В. Кремень і В. Биков (2013) стверджують, що освітнє середовище закладу вищої освіти – це підсистема педагогічної системи, цілеспрямовано побудований в освітньому закладі суттєвий оточуючий студента простір, у якому здійснюється освітній процес, створюються необхідні для його учасників умови задля ефективного досягнення мети навчання.

Цікавим, на нашу думку, є погляд на освітнє середовище закладу вищої освіти відомого російського вченого В. Новікова (2005), який сприймає освітнє середовище закладу вищої освіти як професійно і особистісно стимульоване середовище, яке є сукупністю матеріальних, педагогічних і психологічних чинників університетської дійсності, що спонукають суб'єктів освітнього процесу до професійно-особистісного розвитку і саморозвитку.

Зарубіжні дослідники, аналізуючи під-

ходи до визначення змісту поняття «освітнє середовище», приходять до висновку, що це різнорівневе полікультурне утворення, індивідуальне для кожного, хто навчається; середовище побудови власного «Я», що забезпечує створення сприятливих умов для актуалізації внутрішнього світу особистості, її особистісного зростання, самореалізації, становлення самосвідомості. Це впорядкована, цілісна сукупність компонентів, взаємодія та інтеграція яких зумовлює наявність в освітнього закладу вираженої здатності створювати умови і можливості для цілеспрямованого та ефективного використання педагогічного потенціалу середовища в інтересах розвитку як особистості, так і всіх її суб'єктів.

Безперечно, становлення суб'єктів освітнього процесу у закладі вищої освіти відбувається у певному соціокультурному та просторово-предметному середовищі – освітньому середовищі університету. Особистість у процесі здобуття фахової освіти підпадає під різні впливи і ризики, тому одним із найактуальніших завдань вищої школи є створення у закладі вищої освіти саме такого середовища, яке б максимально сприяло ефективності та результативності процесу здобуття особистістю фахової освіти, забезпечувало можливості для її саморозвитку та стимулювало пізнавальну активність, адже освітнім середовищем освітнього закладу стає лише тоді, коли виконує свої основні завдання: сприяє підготовці кваліфікованого фахівця відповідного рівня і профілю, розвитку особистісних якостей та підняття загальнокультурного рівня студентів.

Щодо визначення освітнього середовища університету, то варто зазначити, що це загальний, сукупний, об'єднаний, інтегральний, цілісний чинник розвитку особистості, що має визначальне значення у модифікації поведінки, яка розгортається як внаслідок запланованих, так і незапланованих чинників середовища, сприяє особистісному і професійному розвитку, тому освітнє середовище університету є багатосуб'єктною структурою, що цілеспрямовано і стихійно впливає на професійно-особистісний розвиток майбутнього фахівця, забезпечуючи його готовність до професійної діяльності та/або продовження навчання, успішної самореалізації у процесі життєдіяльності. Освітнє середовище університету, насамперед, це комплекс умов (можливостей) та ресурсів (матеріальних, фінансових, особистісних, технологічних, організаційних, репутаційних) для освіти особистості, які формуються у закладі вищої освіти.

Управління освітнім середовищем може слугувати «фактором впливу» на розвиток закладу, і, у свою чергу, на суб'єкта (суб'єктів) освітнього процесу в закладі вищої освіти, тому цілеспрямовано відпрацьовуючи стратегію управління, ми можемо здійснювати опосередкований вплив на всі складові освітнього процесу, в тому числі на його результат – випускника-фахівця. Ресурси і можливості освітнього середовища закладу вищої освіти визначають напрям стратегії, виділяють його з-поміж інших закладів освіти, є основними факторами освітнього процесу в конкретному закладі вищої освіти. Для визначення напрямку цілеспрямованих дій щодо змін умов і ресурсів необхідно здійснювати комплексний аналіз їхньої ідентифікації, класифікації, оцінювання прояву, виявлення ступеню залучення до освітнього процесу, з'ясування «слабких» та «сильних» сторін прояву, доступності використання суб'єктами освітнього процесу.

На нашу думку, важливою є оцінка умов і ресурсів освітнього середовища з позицій їхнього потенціалу щодо впливу на особистість з метою досягнення освітніх цілей закладу вищої освіти, можливості отримання максимального результату (максимальної вигоди від їх залучення для впливу на особистість) щодо сприяння особистісного та професійного розвитку суб'єктів освітнього процесу. Це дає змогу ефективно залучати ресурси і створювати сприятливі умови для цілеспрямованого впливу на суб'єкти освітнього процесу через психологічні та управлінські стимули, створювати відповідні педагогічні ситуації, визначати ресурсні дефіцити (resource gaps), які необхідно ліквідувати, сформулювати напрями інвестицій щодо поповнення, посилення та вдосконалення ресурсної бази та розширення можливостей освітнього середовища, вдосконалити педагогічні технології, що застосовуються. У результаті ми отримаємо вимір якості освітнього середовища закладу вищої освіти, визначимо його здатність виконувати своє призначення та відповідати стандартам якості.

Переконані, що точкою відліку для розроблення стратегії управління освітнім середовищем закладу вищої освіти має стати об'єктивне самооцінювання діяльності, визначення мети і цільових орієнтирів закладу вищої освіти. У процесі формування освітнього середовища у закладі вищої освіти важливо врахувати думку стейкхолдерів. Становлення і розвиток освітнього середовища є одним із пріоритетних завдань кожного закладу вищої освіти, який відрізняється організаційним,

матеріально-технічним та інформаційним забезпеченням.

Ураховуючи особливості інтегрування національної системи вищої освіти в європейський і світовий освітній простір, варто наголосити на підвищенні її якості за рахунок не лише наукової, а й інноваційної діяльності. Саме важливе значення у сприянні інновацій має розбудова налагодженого партнерства закладу з ключовими стейкхолдерами. Стейкхолдерами зазвичай вважають безпосередньо чи опосередковано зацікавлених сторін, причетних до визначення пріоритетних напрямів розвитку вищої освіти, які впливають на їх стан та інтереси (професійні, соціальні, фінансові). Досліджуючи інституціональні проблеми взаємодії стейкхолдерів у вищій освіті, Н. Савицька (2015) виділяє серед зацікавлених сторін зовнішніх – сім'я, бізнес, соціум, держава, та внутрішніх – профільне відомство, керівний склад закладу освіти, студенти, науково-педагогічний корпус. Ефективність взаємодії закладу вищої освіти зі стейкхолдерами залежить від того, наскільки якісно було проведено аналіз їх інтересів та оцінку впливу на формування та розвиток освітнього середовища. Враховуючи пріоритетні підходи до закладу вищої освіти як однією із зацікавлених сторін, доцільно більш ретельно та детально вивчати внутрішні структурні підрозділи, які мають достатньо повноважень та інших засобів впливу на освітню, наукову, інноваційну, інформаційну, міжнародну та інші види діяльності. Саме вони є внутрішніми стейкхолдерами, інтереси яких спрямовані на постійне вдосконалення освітнього середовища закла-

ду вищої освіти за рахунок підвищення кваліфікації (стажування) науково-педагогічних працівників і відповідальності свого структурного підрозділу; широкого використання інноваційних форм і методів у процесі фундаментальної та фахової підготовки студентів; запровадження сучасних інформаційних технологій для надання більш якісніших освітніх послуг тощо.

Висновки. Таким чином, проаналізовані дефініції освітнього середовища конкретно взятого вищого освітнього закладу (університету) уможливають зробити висновок, що таке освітнє середовище є сукупністю матеріальних чинників освітнього процесу та міжособистісних стосунків, які налагоджують суб'єкти освіти у процесі педагогічної взаємодії. Сутнісною складовою освітнього середовища є: комплекс умов (можливостей) та ресурсів (матеріальних, фінансових, особистісних, технологічних, організаційних, репутаційних) для освіти особистості, які формуються у закладі вищої освіти. Основними рисами освітнього середовища сучасного університету є гнучкість; спільність і комунікативність; наповненість подіями; конфігурантність; культуровідповідність; векторність; сферність; відкритість, здатність до розвитку та саморозвитку; системність, організованість і структурність; соціальність; медійність, а, відтак, воно потребує постійного оновлення й модернізації, що й визначає необхідність застосування моделювання. Перспективи подальших досліджень полягають у дослідженні впливу освітнього середовища закладу вищої освіти на особистісний і професійний розвиток кожного учасника освітнього процесу.

Література

- Авдиенко Г. Ю. Психологическое понятие образовательной среды вуза. *Психопедагогика в правоохранительных органах*. 2010. № 4 (43). С. 36–38.
- Ананьев Б. Г. О проблемах современного человекознания. Санкт-Петербург: Питер, 2001. 272 с.
- Андреева К. В., Быкасова Л. В. Средоориентированное обучение в современном вузе. *Современные проблемы науки и образования*. 2013. № 6. URL: <https://www.science-education.ru/ru/article/view?id=11421> (дата звернення: 20.09.2019).
- Беляев Г. Ю. Педагогическая характеристика образовательной среды в различных типах образовательных учреждений: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. Москва, 2000. 157 с.
- Буюева Л. П. Личность и среда. Москва: 1972. 145 с.
- Выготский Л. С. Педагогическая психология. Москва: Педагогика, 1991. 480 с.
- Климов Е. А. О среде обитания человека глазами психолога. Приветствие при открытии 1-й Российской конференции по экологической психологии (3–5 декабря 1996 г.). 2-я Российская конференция по экологической психологии: материалы (Москва, 12–14 апреля 2000 г.) Москва – Самара: МГППИ, 2001. С. 7–9.
- Кремень В. Г., Биков В. Ю. Категорії «простір» і «середовище»: особливості модельного подання та освітнього застосування. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2013. № 2. С. 3–16.

- Кузьмина Н. В. Понятие «педагогическая система» и критерии ее оценки. *Методы системного педагогического исследования*. Ленинград: ЛГУ, 1980. С. 7–45.
- Малахова О. Ю. Социокультурное самоопределение студента в рефлексивно-образовательной среде вуза: дис... канд. пед. наук: 13.00.01. Оренбург, 2007. 189 с.
- Михеев В. И. Моделирование и методы теории измерений в педагогике. Москва: Высшая школа, 1987. 200 с.
- Нелунова Е. Д. Педагогические основы саморазвития студентов в мультимедийной образовательной среде: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.01. Якутск, 2010. 43 с.
- Новиков А. М. Методология учебной деятельности. Москва: Эгвес, 2005. 176 с.
- Панченко Л. Ф. Інформаційно-освітнє середовище сучасного університету: монографія. Луганськ: ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2010. 280 с.
- Редько С. Комунікативна компетентність як основа успішної управлінської діяльності керівника загальноосвітнього навчального закладу. *Педагогічний процес: теорія і практика*. 2017. № 3. С. 116–122. DOI: 10.28925/2078-1687.2017.3.116122.
- Рубцов В. В. Проектирование развивающей образовательной среды школы. Москва: МГППУ, 2002. 272 с.
- Савицька Н. Л. Інституціональні проблеми взаємодії стейкхолдерів у вищій освіті. *Соціально-економічні трансформації в епоху глобалізації: збірник наукових статей учасників Шостої Всеукраїнської науково-практичної конференції*. Полтава: Скайтек, 2015. С. 48–52.
- Слободчиков В. И. Образовательная среда: реализация целей образования в пространстве культуры. *Новые ценности образования: культурные модели школ*. 1997. № 7. С. 177–184.
- Сментина Н. В., Хусаінов Р. В. Соціальна відповідальність вищих навчальних закладів: концептуальний аналіз. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. № 9(2). С. 20–25.
- Тимошенков І. В., Нащекіна О. М. Суб'єкти, агенти, актори і стейкхолдери в економічних дослідженнях освіти. *Вчені записки Харківського гуманітарного університету «Народна українська академія»*. 2012. Т. 18. Кн. 1: Освіта: традиції та інновації в умовах соціальних змін. С. 167–176.
- Шаров А. І. Побудова інструментарію дослідження життєспроможності освітнього проекту та його можливого мультиплікативного ефекту. *Управління проектами та розвиток виробництва*. 2012. № 2 (42). С. 128–135.
- Щербакова О. И. Психология конфликтологической культуры личности специалиста: формирование в контекстной образовательной среде: автореф. дис. ... д-ра псих. наук: 19.00.07. Москва, 2011. 34 с.
- Ясвин В. А. Образовательная среда: от моделирования к проектированию. Москва: Смысл, 2001. 365 с.

References

- Avdienko, G. Yu. (2010). Psihologicheskoe ponyatie obrazovatelnoj sredy vuza [Psychological concept of the educational environment of the university]. *Psihopedagogika v pravoohranytelnyh organah*, 4 (43), 36–38 (rus).
- Anan'ev, B. G. (2001). *O problemah sovremennogo chelovekoznaniiya* [On the problems of modern humanity]. Saint Petersburg, Russia: Piter (rus).
- Andreeva, K. V., Bykasova, L. V. (2013). Sredoorientirovannoe obuchenie v sovremennom vuze [Environment oriented education in modern high school]. *Sovremennyye problemy nauki i obrazovaniya*, 6. Retrieved from <https://www.science-education.ru/ru/article/view?id=11421> (rus).
- Belyaev, G. Yu. (2000). *Pedagogicheskaya harakteristika obrazovatelnoj sredy v razlichnyh tipah obrazovatelnyh uchrezhdenij: Dis. ... kand. ped. nauk: 13.00.01* [Pedagogical characteristics of the educational environment in different types of educational institutions: Candidate's thesis: 13.00.01]. Moscow, Russia (rus).
- Bueva, L. P. (1972). *Lichnost i sreda* [Personality and environment]. Moscow, Russia (rus).
- Vygotskij, L. S. (1991). *Pedagogicheskaya psihologiya* [Educational psychology]. Moscow, Russia: Pedagogika (rus).
- Klimov, E. A. (2001). *O srede obitaniya cheloveka glazami psihologa* [On the human environment

- through the eyes of a psychologist]. Privetstvie pri otkrytii 1-j Rossijskoj konferencii po ekologicheskoy psihologii (3–5 dekabrya 1996 g.). 2-ya Rossijskaya konferenciya po ekologicheskoy psihologii: materialy (Moskva, 12–14 aprelya 2000 g.). Moscow – Samara, Russia: MGPPU, 7–9 (rus).
- Kremen, V. G., Bikov, V. Yu. (2013). Kategoriyi «prostir» i «seredovishe»: osoblivosti modelnogo podannya ta osvitnogo zastosuvannya [Space and environment categories: Features of model presentation and educational use]. *Teoriya i praktika upravlinnya socialnimi sistemami*, 2, 3–16 (ukr).
- Kuzmina, N. V. (1980). Ponyatie «pedagogicheskaya sistema» i kriterii ee ocenki [The concept of «pedagogical system» and the criteria for its assessment]. *Metody sistemnogo pedagogicheskogo issledovaniya*. Leningrad, Russia: LSU, 7–45 (rus).
- Malahova, O. Yu. (2007). *Sociokulturnoe samoopredelenie studenta v reflektivno-obrazovatelnoy srede vuza: dis... kand. ped. nauk: 13.00.01* [Sociocultural self-determination of a student in the reflective-educational environment of a university: Candidate's thesis: 13.00.01]. Orenburg, Russia (rus).
- Miheev, V. I. (1987). *Modelirovanie i metody teorii izmerenij v pedagogike* [Modeling and methods of measurement theory in pedagogy]. Moscow, Russia: Vysshaya shkola (rus).
- Nelunova, E. D. (2010). *Pedagogicheskie osnovy samorazvitiya studentov v multimedijnoj obrazovatelnoy srede: avtoref. dis... kand. ped. nauk: 13.00.01* [The pedagogical foundations of self-development of students in a multimedia educational environment: Extended abstract of candidate's thesis: 13.00.01]. Yakutsk, Russia (rus).
- Novikov, A. M. (2005). *Metodologiya uchebnoj deyatel'nosti* [Learning Methodology]. Moscow, Russia: Egves (rus).
- Panchenko, L. F. (2010). *Informacijno-osvitnye seredovishe suchasnogo universitetu: monografiya* [The informational-sanctuary is the middle ground of the universal university: monograph]. Lugansk, Ukraine: LNU imeni Tarasa Shevchenka (ukr).
- Redko, S. (2017). Komunikativna kompetentnist yak osnova uspishnoyi upravlinskoyi diyalnosti kerivnika zagalnoosvitnogo navchalnogo zakladu [Communicative competence as a basis of successful management activities of the head of the general educational institution]. *Pedagogichnij proces: teoriya i praktika*, 3, 116–122. DOI: 10.28925/2078-1687.2017.3.116122 (ukr).
- Rubcov, V. V. (2002). *Proektirovanie razvivayushej obrazovatelnoy sredy shkoly* [Designing the educational environment of the school]. Moscow, Russia: MGPPU (rus).
- Savicka, N. L. (2015). Institucionalni problemi vzayemodiyi stekholderiv u vishij osviti [Institutional problems of interaction between stakeholders at higher level]. *Socialno-ekonomichni transformaciyi v epohu globalizaciyi: zbirnik naukovih statej uchastnikov Shostoyi Vseukrayinskoyi naukovo-praktichnoyi konferenciyi* (pp. 48–52). Poltava, Ukraine: Skajtek (ukr).
- Slobodchikov, V. I. (1997). Obrazovatel'naya sreda: realizaciya celej obrazovaniya v prostranstve kultury [Educational environment: the implementation of educational goals in the cultural space]. *Novye cennosti obrazovaniya: kulturnye modeli shkol*, 7, 177–184 (rus).
- Smentina, N. V., Husainov, R. V. (2014). Socialna vidpovidalnist vishih navchalnih zakladiv: konceptualnij analiz. *Naukovij visnik Hersonskogo derzhavnogo universitetu*, 9 (2), 20–25 (ukr).
- Timoshenkov, I. V., Nashekina, O. M. (2012). Subyekti, agenti, aktori i stekholderi v ekonomichnih doslidzhennyah osviti [Subjects, agents, actors and stakeholders in economic conditions]. *Vcheni zapiski Harkivskogo humanitarnogo universitetu «Narodna ukrayinska akademiya»*, Vol. 18 (1): Osvita: tradiciyi ta innovaciyi v umovah socialnih zmin, 167–176 (ukr).
- Sharov, A. I. (2012). Pobudova instrumentariyu doslidzhennya zhittyespromozhnosti osvitnogo proektu ta jogo mozhlivogo multiplikativnogo efektu [Building research tools viability educational project and its possible multiplier effect]. *Upravlinnya proektami ta rozvitok virobnictva*, 2 (42), 128–135 (ukr).
- Sherbakova, O. I. (2011). *Psihologiya konfliktologicheskoy kultury lichnosti specialista: formirovanie v kontekstnoj obrazovatelnoy srede: avtoref. dis. ... d-ra psih. nauk: 19.00.07* [Psychology of conflictological culture of a specialist's personality: formation in a contextual educational environment: Extended abstract of candidate's thesis: 19.00.07]. Moscow, Russia (rus).
- Yasvin, V. A. (2001). *Obrazovatel'naya sreda: ot modelirovaniya k proektirovaniyu* [Educational environment: from modeling to design]. Moscow, Russia: Smysl (rus).

МОДЕЛИРОВАНИЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЫ УНИВЕРСИТЕТА: ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ

Шумигора Людмила,

преподаватель кафедры психологии и педагогики, Киевский международный университет,
ул. Львовская, 49, 03179 Киев, Украина, l_shumygora@ukr.net

Статья посвящена моделированию образовательной среды университета как процессу создания воображаемой системы, что дает возможность для исследования психолого-педагогических законов и закономерностей. Образовательная среда университета определена как многосубъектная структура, которая целенаправленно и стихийно влияет на профессионально-личностное развитие будущего специалиста, обеспечивая его готовность к профессиональной деятельности и / или продолжению учебы, успешной самореализации в процессе жизнедеятельности. Образовательная среда – это совокупность материальных факторов образовательного процесса и межличностных отношений, которые налаживают субъекты образования в процессе педагогического взаимодействия. Сущностной составляющей образовательной среды определяем комплекс условий (возможностей) и ресурсов (материальных, финансовых, личностных, технологических, организационных, репутационных) для образования личности, которые формируются в высшем учебном заведении. В статье отмечены основные черты образовательной среды современного университета в условиях открытого общества: гибкость; общность и коммуникативность; наполненность событиями; конфигурантность; культуросообразность; векторность; открытость, способность к развитию и саморазвитию; системность, организованность и структурность; социальность; медийность.

Ключевые слова: моделирование; образовательная среда; педагогическое взаимодействие; субъекты образовательного процесса; университет.

MODELING OF UNIVERSITY ENVIRONMENT: THEORETICAL ASPECT

Shumigora Lyudmila,

Teacher of Department of Psychology and Pedagogy, Kyiv International University,
49 Lvivska Str., 03179 Kyiv, Ukraine, l_shumygora@ukr.net

The article is devoted to modelling as a method of studying the educational environment of university as a process of creating an imaginary system of educational environment, which makes it possible to study the psycho-pedagogical laws. The university's educational environment is defined as a multi-faceted structure that purposefully and spontaneously influences the professional and personal development of the future specialist, ensuring his / her readiness for professional activity and / or continuation of training, successful self-realization in the process of life activity. The educational environment is a set of material factors of the educational process and interpersonal relationships that establish the subjects of education in pedagogical interaction. The educational environment is a multilevel multicultural entity that is individual to each student; the environment of constructing one's self, which provides the creation of favorable conditions for actualization of the inner world of the individual, his personal growth, self-realization, the formation of self-consciousness. The essential component of the educational environment is defined by the set of conditions (opportunities) and resources (material, financial, personal, technological, organizational, reputational) for the education of the individual, which are formed in the institution of higher education. The author emphasizes on the main features of the modern university's educational environment in an open society: flexibility; community and communication; eventfulness; configurability; cultural conformity; spherical; openness, capacity for development and self-development; systematic, organization and structure; sociality; display. Prospects for further research are to investigate the impact of the higher education institution's educational environment on the personal and professional development of each participant in the educational process.

Key words: educational environment; modelling; pedagogical interaction; subjects of the educational process; university.

Стаття надійшла до редакції 02.10.2019

Прийнято до друку 31.10.2019